Якщо одверто сказати, то мене, поліщука, едельвейс ніколи особливо не цікавив. Я просто знав із книжок, що десь далеко в горах на важкодоступних скелях сміливці-альпіністи іноді натрапляють на білозорі рослини, що таких рослин є понад тридцять видів і що один з них — едельвейс альпійський, найкрасивіший і найрідкісніший з усіх, — вважається символом підкорення високих круч, символом мужності, витривалості, спритності, сміливості. Але щоб самому шукати цю рослину — такого й на думці не було: не в наш же поліський ліс за нею йти!

Коли це одного разу...

Так, так, саме одного разу. Рейсового автобуса чогось усе не було, а я поспішав, от і попросився на попутний грузовик. Шофер виявився на рідкість мовчуном, за всю дорогу лише кілька слів вичавив. Зате яких слів!

— Он, — каже, — і Білотку проїхали.

— Що, що? — перепитую.

— Горбака оцього, — показує вправо, — Білоткою називають.

— Як Білоткою? Чому Білоткою? Хто називає? Де ви це почули? — засипав я його запитаннями.

— Білотка — і все! Яка ще може бути мова?!

Більше від шофера я так нічого й не добився. Це ще підігріло мою цікавість: адже "білотка" — споконвічна карпатська назва едельвейса. Яке ж відношення має цей горбак до рідкісної гірської квітки?

Тож наступного вихідного дня я вже мав куди їхати.

Звичайно, смішно було б мені сподіватися на зустріч з едельвейсом. Бо хоч Білотка була одним з найвищих вапнякових пагорбів Мізоцького кряжу, та й на всій Ровенщині найвищим, проте на ній пасли корів так само, як і на інших довколишніх пагорбах. Отож із рослин знайшов я на Білотці тільки те, чому й належало там рости: чебрець, звіробій, грижник та десятків зо два інших загальновідомих зіль. А від зустрічних так і не вивідав, звідки в пагорба оця назва.

Словом, повернувся я нібито й ні з чим. Та от квітка-горянка зацвіла мені відтоді на все життя.

…Ми таки впросили екскурсовода показать її. Хоч як він відмовлявся, зачитуючи нам із книжки-путівника цитату про необхідність повної охорони білотки, але таки не встояв.

Звернули ми трішечки з маршруту, покарабкалися по розсипаному каменюччю та й прийшли. Рослинок було кілька, але цвіла тільки одна. Ми добру годину стовбичили біля шовковистої білої зірки, слухали Миколу Івановича, екскурсовода, який квітку так і називав: шовкова косиця.

Микола Іванович не говорив, а просто співав. Така вже манера в нього була. Певно, велика любов живе в його серці до рідних гір, коли навіть звичайні слова в його устах стають враз якимись особливо значущими.

— Тота косиця народилася з любові. І народилася ось як. Жила колись у нас біля Рахова Марічка, і любилася вона з вівчарем Олексою. Щодня Олекса їй трембітав з полонини, а Марічка слухала, раділа і чекала осені, коли мав повернутися коханий. А раз Марічка не почула трембіти. Бо вночі прийшли на полонину песиголовці, порубали Олексу, розметали його тіло воронам, а овець забрали. І побігла Марічка шукати свого любка — в темні прірви заглядає, через хащі продирається, та все плаче, та все плаче. І де сльоза впаде, там шовкова косиця виросте. Так

і стала в наших горах ця квітка. Не в’яне вона, як не в’яне любов Марічки. Коли легінь подарує шовкову косицю дівчині, то в її серці буде така любов, як любов Марічки. Але горе тому, хто шукає цю косицю з нечесними намірами. Бо її в горах стережуть дівчата, які померли з туги за своїми коханими. Тоті дівчата усіх нечесних людей штовхають у прірву. Кажуть, раз якийсь граф проїжджав через наш Рахів і зайшов на весілля. А молода була у вінку, та що вже файна, як пава. Увидів граф її, то так у нього очі й розгорілися. І звелів він гайдукам відвезти молоду до себе в замок, а молодого вбити. Та хоч як граф не улещував цю дівчину, яких подарунків не носив, а вона й говорити з ним не хотіла — де ж то видано, щоб любити убивцю?! Тоді граф задумав піти на найвищу гору, принести звідти шовкову косицю і з її допомогою привернути до себе серце дівчини. Довго шукав косицю і таки знайшов на краю провалля. Та тільки простягнув руку, щоб зірвати, а ззаду підскочили дівчата-красуні та й штовхнули його до прірви. Тільки загуркотіло за графом. Сказано ж, шовкова косиця лише для чесних людей!..

І все ж таки даремне здався Микола Іванович на наше прохання. Уже наступного дня прийшов він на турбазу похмурий як ніч: навідувався до білотки, а її уже й нема!

— З коренем видер, песиголовець! Сувеніра захотілося, щоб він тобі кишеню пропалив! — лаяв екскурсовод невідомого злодія. — І то стрільнуло мені показувати!

Хтозна, чи то з нашої групи був той капосник, чи, може, хтось зовсім і не турбазівський, але ми старанно уникали погляду Миколи Івановича і мовчали. А що ще залишалося? Самі ж просили: покажи!

Мені ж було соромно вдвічі: адже десь у мене вдома лежить засушений кримський едельвейс! Досі я гордився своїм трофеєм, добутим торік на горі Демерджі неподалік Алушти, і не проминав нагоди похвалитися ним перед друзями. Тепер подумалося інше: може, друзям тоді було соромно за мене, та вони просто не сказали цього у вічі?

Мав я одне виправдання: кримський едельвейс — едельвейс не справжній. Він навіть ніякий не родич альпійської білотки, і справжнє його ім’я — ясколка Біберштейна. Об’єднує ці рослини тільки те, що листя їх має густе біло-повстяне опушення і що обоє ростуть високо в горах. Та й у Криму цих несправжніх едельвейсів ще чимало.

Але ж так можна виправдати що завгодно! З таким же успіхом можна сказати: подумаєш, білотка! Є рослини, які забираються в гори на таку висоту, що гордому символу верхолазів туди нізащо не сягнути. Наприклад, аянія тібетська, родичка нашого приворотного пижма, чи ерманія сива. От вони — альпініести з альпіністів! То чи не забагато уваги білотці?

Не забагато! Бо за своєю красою вона одна така. І кримському едельвейсу теж уваги не забагато. Адже зустрічається він тільки в Криму. За переказами, давно-давно сама міфічна Іфігенія, жриця храму Артеміди, потай залишаючи Тавриду, взяла з собою на корабель кілька срібнолистих рослинок, щоб вони в рідному Аргосі нагадували їй далекий таврійський край, де вона провела багато років. Але якщо Іфігенія колись одна така була, то нині щоліта горами Криму проходять хмари туристів, і майже в кожного з них у рюкзаці опиняється нев’янучий срібний букетик.

Як і в мене торік.

Еге ж, ніяково мені стало за отой свій кримський "сувенір".

Несподівано втішив і мене, і всю нашу групу Микола Іванович:

— Скоро уже ми трохи позбавимося отих квіткарів-злодіяк. Є уже спосіб.

І розповів, що інженер із Рахова Василь Степанович Боцько та його сусіди почали вирощувати шовкові косиці у квітниках. Хоч воно й не

просто прижитися квітці-відлюдниці біля людини, але приживається. А в місцевому лісництві закладають цілу едельвейсову плантацію. Отже, в недалекому часі туристи матимуть змогу прямо на турбазі купити зірчастий сувенір. То, може, дадуть спокій тим едельвейсам, які ще де-де ясніють на скелях.

...Десь аж на третє літо дорога привела мене знову на пагорб Білотку. На сонячному, запахченому чебрецями схилі зустрів я дідуся. Якраз був на порі звіробій, от дідусь і зрізував ножем золотоквіті верхівки цього помагай-зілля та клав до кошика.

— Полюбляю чайок із звіробою. Кажуть, ця трава од ста недуг, а на старість до людини рівно стільки й чіпляється...

Розговорилися ми, я ще і в нього поцікавився, чи не знає, звідки така назва в пагорба.

— Знаю, як же! — відповів дідусь.

І повідав мені таку історію.

— То десь ще до революції було. Я був малий, не пригадаю вже, як воно достоту, але в селі тоді опинився зайшлий парубок Олекса і пристав у приймаки до сусідської дівчини Марусі. Казали, ніби з гуцулів сам, а може, й не з гуцулів, але балакав трохи не так, як у нашому селі балакають. Ото він свою Марусю часом білоткою називав. Чудне слово якесь: білотка. Ніхто в нас не знав, що воно означає. То й пристало те слово до обох їх: Білотки та й Білотки. А в революцію, як було вступили кайзерівці, хтось на оцій горі червоного прапора почепив. Зараз тут лисо, а колись берези росли, то на березі й почепив. А якась погань донесла, що то Олекса Білотка. Ну й приїхали хурою, забрали Олексу ще й Марусю з ним. Та як забрали, то й по сьогодні. А гору не знаю хто перший назвав так — може, хтось, може, і я. Але спитай зараз у селі, де гора Білотка — кожен покаже.